

Леонід Кравчук: Незалежна Україна ніколи і нікому не дозволить диктувати собі будь-які умови

Виступ на Конгресі українців

Дорогі співвітчизники!

Шановні гості!

Брати і сестри!

Передусім дозвольте мені щиро привітати на рідній землі посланців багатомільйонної української громади незалежних держав колишнього Союзу, делегації областей, політичних партій та об'єднань, національно-культурних товариств України.

Наше зібрання проходить в особливий час, якого ще не знала тисячолітня історія українського народу.

Сповнена звитяжних подвигів, високих злетів генія його синів і дочок, це одночасно історія народу, який пройшов через сторіччя трагічних випробувань, через десятиріччя тотального етноциду.

Зла воля тиранів, жорстока підступність ворогів, фатальні, а часом і злочинні помилки власних державців перетворили українців на приймків у своєму власному домі.

Немилосердні вітри історії нищили набуте працюючими руками її синів і дочок, гнали з рідної землі по далеких світах.

Сьогодні із сумом згадуємо про те, що майже третина усіх українців мешкає за межами Вітчизни, в інших землях і державах.

Утішає лише думка про те, що приходили вони туди не завойовниками, а зі своєю правічною хліборобською наукою, чарівною піснею, прагненням до краси, миру і злагоди.

Українці зробили вагомий внесок у розбудову економіки, історії, культури інших народів. У свою чергу на чужій землі вони зустріли тепло сердець і щире вітання місцевих жителів.

Українці виявляли глибоку повагу і доброзичливість до людей іншої крові, з гордістю можемо сказати, що цим завжди відрізнялися наші земляки.

У далеких краях дарувала їм силу, мужність, незламність віра в кращу долю Батьківщини. І от, нарешті, 24 серпня і 1 грудня 1991 року мрія, за яку так дорого було сплачено українським народом, стала реальністю.

Попри всі зловісні прогнози політичних невдах-віщунів і потуги імперської пропаганди, Україна впевнено явила світові свою волю до незалежності. Народ підвівся з колін і сказав своє вагоме слово.

Для багатьох сторонніх спостерігачів така однаковість може здатися незрозумілою й несподіваною. Але тут нічого несподіваного немає.

Адже йшлося не лише про незалежність, а про саме існування української нації.

Ще одного такого випробування, яким було для українського народу ХХ сторіччя, він би вже, мабуть, не витримав.

Страшна руйна громадянської війни, голодомор тридцять третього, криваві репресії тридцять сьомого, друга світова війна. Нарешті - чорнобильське лихо.

Все це - далеко не повний перелік наших національних трагедій, які забрали мільйони і мільйони людей.

Ось чому я переконаний, що українці, які мешкають сьогодні в Прибалтиці і Казахстані, Російській Федерації і Закавказзі, також радо віддали б свої голоси за незалежність своєї рідної землі, своєї України.

Бо кожен з наших братів за межами України розуміє, що його особиста доля нерозривно пов'язана з долею його народу, долею його прабабківщини. Тут наші духовні корені, тут наша земля, яка дала нам горде ім'я - українець.

Уже перші дні, перші тижні після референдуму свідчать про невинне зростання, так би мовити, питомої ваги самої ідеї українства в світі.

Маю на увазі не лише дипломатичне визнання нашої держави співтовариством світовим. Хоча вже на сьогодні більше 80 країн заявили про таке визнання.

Світ відкриває для себе ще один материк з доброю й ніжною назвою - Україна.

Перед ним постала держава з давньою історією, оригінальною духовною культурою, працьовитим миролюбним народом, який хоче жити в добрі і злагоді з усіма народами.

Сьогодні, на цьому високому зібранні, хочу ще і ще раз підкреслити: для нас курс миру, дружби і злагоді зі всіма народами є альфою і омегою зовнішньої і внутрішньої політики, найвищим мірилом людської моралі і відповідальності. Світ має знати - до його сім'ї прийшов мудрий і працьовитий народ, народ, який вистраждав своє право на кращу долю.

Ми ніколи не ділили людей на кращих чи гірших за національною ознакою.

Ми завжди вважали і вважаємо їх рівними в своїх громадянських правах, справжніми громадянами вільної, незалежної і правової України.

Уже в перших своїх міждержавних угодах, у документах про створення співдружності незалежних держав ми визначили як одну з першорядних проблем захист прав національних меншин.

Саме український парламент прийняв Декларацію прав національностей, яка зафіксувала повну політичну, соціально-економічну, культурну, мовну, релігійну рівність усіх народів, що мешкають на Україні. Ідея рівності людей всіх національностей є наріжним каменем нашої політики. Є і буде!

Тим самим ми поклали край небезпечним спробам деяких горе-політиків спекулювати на національному питанні.

Ця декларація та заходи щодо її реалізації знайшли підтримку й розуміння як в Україні, так і за її межами.

Про це свідчить, зокрема, перший Всеукраїнський міжнаціональний конгрес, який нещодавно пройшов в Одесі.

Незважаючи на складну соціально-економічну ситуацію, ми прагнемо робити все можливе для створення необхідних умов щодо національно-культурного розвитку всіх народів, які проживають на землі України.

Це наш принциповий підхід, від якого ми не відійдемо ніколи!

Водночас, на жаль, ми змушені визнати, що українці, які живуть поза межами України, передусім на території держав колишнього Союзу, фактично були позбавлені своєї національної школи, театру, кіно, радіо, телебачення, можливості користуватися українськими бібліотеками.

Практично для них не випускалися рідною мовою книги, газети, журнали.

Нині завдяки активізації зусиль українських культурних товариств ми спостерігаємо деякі позитивні зрушення в цій справі.

Але самих тих зусиль явно замало, враховуючи багатомільйонну українську громаду в республіках колишнього Союзу.

Ми свідомі того, наскільки складною є ця проблема, яких зусиль вимагатиме від нас її розв'язання.

Тут багато буде залежати від координації і розважливості дій, від мудрості й наполегливості всієї української спільноти. Але не тільки.

Певні надії ми покладаємо на розвиток ідей, що їх закладено в основу співдружності незалежних держав, принципів взаємності, на яких будуються наші двосторонні угоди з суверенними державами колишнього Союзу.

Ми сподіваємося, що наші партнери по співдружності свою повагу до прав і свобод людини, включаючи права національних меншин, підкріплять конкретними практичними кроками.

Нині співдружність проходить випробування. Торує для себе дорогу, формує нові принципи взаємовідносин.

Ми глибоко віримо в торжество розуму, зваженості, відповідальності за свої дії народів та їх політичних лідерів.

Ми маємо вчитися жити як незалежні держави, поважати одне одного, робити добро. Ми маємо показати після розпаду войовничої імперії мирні устремління народів.

Ось чому Україна, маючи третій за могутністю ядерний потенціал у світі, ставить за мету перетворитись на без'ядерну державу.

Ми будуюмо власні збройні сили виключно для потреб оборони України, захисту її кордонів і національних інтересів. І ми відкидаємо будь-які інсинуації, котрі мають на меті представити Україну як державу, що має мілітарні наміри.

Ніколи наші сини і дочки не ступлять на чужу землю як загарбники, поневолювачі, насильники, ніколи не проллється наша кров у братовбивчих конфліктах.

Разом з тим ми гостро й принципово сприймаємо будь-які прояви імперського мислення, посягань на нашу молодую свободу.

Незалежна Україна ніколи і нікому не дозволить диктувати собі будь-які умови.

Вирішувати всі спірні проблеми ми будемо за столом переговорів, терпляче переконувати, доводити і перемагати силою правди, а не силою диктату.

Ми не претендували і не претендуємо на суверенні права інших держав і водночас завжди будемо наполегливо відстоювати власні інтереси!

У цьому аспекті ми розглядаємо і безпосередню практичну допомогу нашим братам за межами України.

У який спосіб ми думаємо добитись тут відчутних зрушень?

Насамперед, має бути створена реальна державна програма дій.

Підкреслюю - реальна програма, державна, яка б виходила з наявних економічних, матеріальних можливостей сьогодення, враховувала першочергові життєво необхідні потреби українців за межами України.

Ми повинні подбати про єдиний національний інформаційний простір. У будь-якому регіоні колишнього Союзу кожен українець повинен дістати можливість слухати й дивитися програми українського радіо та телевізійних станцій.

Для цього ми вже найближчим часом маємо значно збільшити їх потужність, використати повною мірою засоби супутникового зв'язку, а також першу програму колишнього центрального телебачення, яка сьогодні називається так ніжно - "Співдружність".

У разі необхідності ми звернемося по допомогу до наших іноземних друзів, використавши їхні технічні ресурси.

Нам треба буде знайти кошти й можливості для пільгового забезпечення українських громад українською газетно-журнальною періодикою, якщо потрібно, організувати її друкування в найбільших містах колишнього Союзу, зокрема, в Москві, Санкт-Петербурзі, Мінську, Ризі, Алма-Аті, Новосибірську, Іркутську, Владивостоці.

До державної програми, основні принципи якої, я сподіваюсь, будуть обговорені на цьому конгресі, мають увійти й заходи щодо забезпечення бібліотек, шкіл, культурних центрів у районах компактного проживання наших земляків українською книгою, українськими підручниками, українськими платівками, аудіо- та відеокасетами.

Сьогодні нам дуже важко. Але я думаю, Україна може й повинна це зробити, поступово нарощуючи масштаби й обсяги цієї важливої роботи.

Ми маємо організувати підготовку відповідних кадрів для районів компактного проживання українців у наших вищих і середніх спеціальних навчальних закладах.

Якщо брати перспективу, то мова може йти про відкриття спеціального Всесвітнього українського університету з відповідною програмою.

Нам необхідно подбати також про організацію системи літніх таборів для українських дітей та юнацтва з усього світу.

Тут, на землі своїх предків, у Карпатських горах, лісах Волині, на берегах сивого Славутича, біля овіяного славою запорозьких морських походів Чорного моря в юних душах міцнітиме святе почуття своєї приналежності, своєї кровної спорідненості з українським народом, з рідною землею.

І, нарешті, про підтримку підприємців, бізнесменів українського походження в країнах колишнього Союзу.

Йдеться про створення спільних російсько-українських, казахсько-українських, литовсько-українських і тому подібних підприємств, банківських структур, торговельних фірм.

Саме вони вже в недалекому майбутньому зможуть стати важливим чинником у реалізації наших програмних заходів.

Нам треба вчитися сповна використовувати всі можливості, які відкриває ринкова економіка.

У цьому зв'язку хотів би спинитися ще на одному важливому моменті. Україна завжди дбала і надалі дбатиме про своїх громадян, які живуть за її межами, й з правової точки зору.

Маються на увазі питання, які виникнуть найближчим часом у зв'язку з прийняттям відповідних законів про роздержавлення та приватизацію.

Правовою основою їх вирішення є Закон про громадянство України, яким передбачено подвійне громадянство за угодами, укладеними з іншими державами, в тому числі і з членами співдружності.

Отже, ті, хто одержить громадянство України, матимуть рівні з іншими права на частку державного майна, яке буде роздержавлене і підлягатиме приватизації.

Крім того, за громадянами, хто працює чи працюватиме за договорами в державах співдружності, зберігатиметься право володіння, користування та розпорядження майном, що залишатиметься на території України.

Тому хочу заспокоїти наших дорогих земляків і закликати не вірити різним чуткам та інсинуаціям, які поширюються сьогодні і мають за мету посварити нас з вами.

Дорогі брати і сестри!

Нині починається нова доба в історії нашого народу.

Ми робимо перші кроки по незвіданій дорозі, не маючи достатнього досвіду державотворення, знекровлені сторіччями колоніальної залежності.

Нам справді важко.

Знову заворушилися сили, які хочуть поборотися за владу і змінити хід подій, або точніше, - повернути їх назад.

На фоні сьогоднішньої економічної нестабільності це дуже небезпечно. Адже йдеться про долю мільйонів і мільйонів людей.

Під загрозою може опинитися демократичний процес перетворень економічні реформи та й сама незалежність України.

Тому в ці важкі часи я закликаю всіх вас: представників різних політичних сил, партій і рухів, віруючих і невіруючих, українців і представників інших народів до єднання, до спільної праці в ім'я незалежної України, кращої долі її народу!

Підприємливість, ділова активність, дисципліна праці, організованість, відданість Україні все це дуже і дуже потрібно нашій молодій державі.

Забудемо про те, що нас роз'єднує, зміцнимо зусилля для побудови економіки відкритої, держави правової, життя щасливого!

Будемо й далі йти шляхом, який обрали, йти вперед, згуртувавшись, сконсолідувавши всі сили світового українства, гордо й невпинно крокувати з вірою в світле, величне майбутнє незалежної України. Будемо разом з усіма народами, будемо поважати одне одного, вчитися одне в одного, обмінюватися одне з одним, будемо мати за честь називатися громадянами України. Тоді буде Україна щасливою, буде державою новою, демократичною, буде у нас сім'я вольна, нова.

Хай буде благословенна наша Україна!

Хай будуть благословенні українці в Україні і за її межами!

Хай буде щасливою велика багатонаціональна сім'я, ім'я якій - Україна!

Слава Україні!

Слово і час. - 1992. - № 4. - С. 4-8.